

Action funded by
the European Union

2020

EU4Environment

Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Republic of Moldova, Ukraine

EVALUAREA SISTEMULUI DE ETICHETARE ECOLOGICĂ EXISTENT ÎN REPUBLICA MOLDOVA, ÎN CONFORMITATE CU CERINȚELE UE

Action implemented by:

CUPRINS

1. ASPECTE GENERALE PRIVIND ETICHETAREA ECOLOGICĂ.....	2
1.1 <i>Introducere.....</i>	2
1.2 <i>Particularitățile și tipurile etichetelor ecologice voluntare de mediu</i>	3
1.3 <i>Principiile etichetelor ecologice și declarațiilor de mediu.....</i>	5
1.4 <i>Avantajele sistemului de etichetare ecologică.....</i>	6
2. PARTICULARITĂȚILE ETICHETEI ECOLOGICE EUROPENE	8
2.1 <i>Aspecte legislative privind sistemul comunitar de marcare ecologică.....</i>	8
2.2 <i>Cerințe generale pentru criteriile privind eticheta UE ecologică</i>	11
2.3 <i>Procesul de acordare a etichetei UE ecologice și condițiile utilizării acesteia</i>	13
2.4 <i>Costurile utilizării etichetei ecologice UE.....</i>	16
2.5 <i>Experiența României în domeniul etichetării ecologice europene</i>	17
SISTEMUL NAȚIONAL DE ETICHETARE ECOLOGICĂ.....	18
2.5 <i>Aspecte legislative privind etichetarea ecologică în Republica Moldova.....</i>	18
3. Marca națională „Agricultura Ecologică - Republica Moldova”	26
4. Recunoașterea produselor naționale etichetate ecologic în spațiul Spațiu Economic European	29
CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	31

1. ASPECTE GENERALE PRIVIND ETICHETAREA ECOLOGICĂ

1.1 *Introducere*

Progresul civilizației este de neconceput fără intensificarea continuă și extinderea activităților economice ale societății. Sistemul economic, are la baza acestuia trei elemente constitutive: producția, distribuția și consumul de bunuri și servicii. Dat fiind faptul că orice producție și consum implică utilizarea resurselor naturale, care în final se soldează cu un anumit impact asupra mediului, interacțiunea societății și a naturii este indispensabilă. De cele mai dese ori se înregistrează o utilizare irațională a resurselor naturale care poate duce la schimbări ireversibile nedorite ale stării mediului înconjurător. Progresul economic bazat pe degradarea mediului și epuizarea resurselor naturale nu poate fi acceptat în contextul unei dezvoltări durabile.

Astfel, conștientă de profunzimea problemei, comunitatea globală a încercat să influențeze conștiința consumatorilor prin diferite metode. Un rol important în acest sens îl prezintă măsura de sensibilizare a populației în ceea ce privește beneficiile economiei verzi. Economia verde, în contextul dezvoltării durabile trebuie percepută ca un mijloc de utilizare eficientă a resurselor naturale, de aplicare a tehnologiilor mai pure, cu emisii de carbon și poluare redusă, și de minimizare a riscurilor de mediu.¹ Trăsăturile importante ale unui astfel de model economic sunt:

- a) utilizarea eficientă a resurselor naturale;
- b) conservarea și creșterea capitalului natural;
- c) reducerea poluării;
- d) emisii scăzute de carbon;
- e) prevenirea pierderii serviciilor ecosistemice și a biodiversității;
- f) creșterea veniturilor și a ocupării forței de muncă.

În condițiile unui nivel ridicat de saturație a piețelor de mărfuri și a gradului înalt de poluare a mediului, unul dintre cei mai importanți factori ai competitivității mărfurilor pe piețele interne și globale este respectarea cerințelor ecologice ridicate. În acest scop a fost elaborat un instrument de informare a consumatorilor cu privire la caracteristicile de mediu ale produselor, procesele de dezvoltare, producție și utilizare a acestora. Pentru prima dată, utilizarea etichetei ecologice la nivel internațional a fost propusă în anul 1992, la Summitul Mondial de la Rio de Janeiro – Conferința Națiunilor Unite pentru Mediu și Dezvoltare unde a fost prezentat conceptul de dezvoltare durabilă la nivel de președinți de state și guverne (120 de țări). În documentul principal, adoptat la conferință, "Agenda 21" (Capitolul 4, pct.4.21) a declarat că guvernele țărilor în colaborare cu sectorul industrial trebuie să contribuie la dezvoltarea și promovarea de extindere a programelor informaționale, al căror scop este introducerea și răspândirea etichetei ecologice și alte programe de informare a produselor cu proprietăți ecologice concepute pentru a ajuta consumatorii să facă alegeri în cunoștință de cauză.²

¹ *Strategia de mediu pentru anii 2014-2023 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia aprobată prin Hotărârea Guvernului Nr. 301 din 24-04-2014 ;*

² *United Nations Conference on Environment & Development Rio de Janeiro, Brazil, 3 to 14 June 1992 AGENDA 21*
<https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>

Ulterior, în vederea dezvoltării economiei mondiale, fără a lăsa generațiilor viitoare datorii ecologice, s-a optat pentru îmbunătățirea performanței ecologice a produselor și serviciilor, dar și pentru influențarea comportamentului consumatorilor prin elaborarea standardelor internaționale ISO³ referitoare la etichetarea ecologică:

- ISO 14020: 2000. Etichete și declarații de mediu. Principii generale. ⁴
- ISO 14024: 2018. Etichete și declarații de mediu. Etichetarea de mediu de tip I. Principii și proceduri.
- ISO 14021: 2016. Etichete și declarații de mediu. Declarații de mediu declarate individual (etichetarea de mediu de tip II).
- ISO 14025: 2006 Etichete și declarații de mediu. Declarații de mediu de tip III. Principii și proceduri. (declarații de mediu)

Îndrumări suplimentare pentru etichetele și declarațiile de mediu pot fi găsite în ISO 14026: 2017 - Etichetele și declarațiile de mediu - Principii, cerințe și linii directoare pentru comunicarea informațiilor privind amprenta.

Sistemul de etichetare, a devenit nu doar un răspuns la îngrijorarea populației privind înrăutățirea stării mediului, dar, de asemenea, s-a dovedit a fi o metodă eficientă de stimulare a producătorilor de a introduce tehnologii și procese eco-prietenoase îndreptate spre utilizare rezonabilă a resurselor naturale.

Potrivit ISO 14020, etichetarea ecologică reprezintă un set de instrumente voluntare, cu scopul de a stimula cererea de produse și servicii cu mai puțin impact asupra mediului prin furnizarea de informații esențiale privind ciclul lor de viață pentru a satisface cererea cumpărătorului pentru informații de mediu. Cu alte cuvinte, obiectivul principal al etichetării ecologice este de a ajuta consumatorul să facă o alegere conștientă în favoarea produselor care reprezintă o amenințare mai mică la adresa mediului și (sau) produse cu utilizarea celor mai bune tehnologii ecologice.

1.2 Particularitățile și tipurile etichetelor ecologice voluntare de mediu

Eco Etichetarea este o activitate care are ca scop determinarea unui sistem voluntar de acordare a etichetei de mediu pentru produse cu impact redus asupra mediului și sănătății umane, pe parcursul întregului ciclu de viață al produsului.

Organizația Internațională de Standardizare (ISO) a identificat 3 tipuri de etichete voluntare:

- a) ***Etichetele ecologice de tip I*** sunt concepute pentru a permite consumatorilor să identifice cu ușurință produsele care respectă standardele specifice de mediu. Acest sistem îndeplinește cerințele standardului EN ISO 14024. Criteriile cerute să fie îndeplinite de un anumit tip de produs sunt definite în prealabil de către organizații emitente independente care trebuie revizuite în mod periodic și definit. Totodată, criteriile stabilesc limite realizabile, având în vedere impactul relativ asupra mediului. Astfel, la solicitarea certificatului, producătorii pot solicita să li se ofere dreptul de a utiliza eticheta.

³ DG Environment, European Commission, Study on different types of Environmental Labelling (ISO Type II and III Labels): Proposal for an Environmental Labelling Strategy, Charles Allison & Anthea Carter https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/about_ecolabel/reports/erm.pdf;

⁴Environmental labels <https://www.iso.org/files/live/sites/isoorg/files/store/en/PUB100323.pdf>

Operatorului i se va atribui o licență care îi va permite să utilizeze eticheta ecologică de tip I pe produsul evaluat, doar dacă acesta va îndeplini toate criteriile prestabilite de terță parte independentă.

Trăsături specifice etichetelor ecologice de tip I⁵:

- ✓ Este un program voluntar, multicriterial dezvoltat de o terță parte, independentă și certificată.
- ✓ Indica faptul că un produs este mai adecvat pentru mediu, în funcție de considerentele bazate pe ciclul său de viață.
- ✓ Criterii de mediu stabilite pe categorii de produse. Criteriile trebuie să stabilească limite realizabile, având în vedere impactul relativ asupra mediului, precum și capacitatea de măsurare și acuratețe.
- ✓ Respectarea legislației de mediu.
- ✓ Criteriile de mediu și cerințele funcționale trebuie verificate printr-o revizuire periodică și definită.
- ✓ Transparență în toate etapele dezvoltării și funcționării lor, implicând toate părțile interesate.

b) **Etichetele ecologice de tip II** – reprezintă declarații de mediu a producătorilor, importatorilor, distribuitorilor sau altor părți interesate, făcute pe propria răspundere, acestea având diferite forme: simboluri, diagrame sau înscrisuri care sunt menționate pe produs sau pe ambalaj. Prezentul standard internațional (EN ISO 14021) specifică cerințele pentru auto-declarațiile de mediu, inclusiv simbolurile și diagramele referitoare la produse. Acesta descrie termenii selectați și folosiți în mod obișnuit pentru produsele care sunt destinate a fi etichetate (ex. „compostabil”, „proiectat pentru dezasamblare”, „reciclabil” „biodegradabil”, „energie recuperată”, „reîncărcabil”, ”reciclat” etc.) și oferă calificări pentru utilizarea lor. În plus, acest standard interzice declarațiile nespecifice, cum ar fi „ecologic”, „verde”, ”durabil” sau „fără emisii”. O astfel de etichetare a produselor a atras consumatorii care căutau modalități de a reduce impactul negativ asupra mediului prin alegerile lor de cumpărare. Cu toate acestea, aceste duc uneori în eroare consumatorii, iar acest lucru se datorează faptului că fără a ghida standardele și investigațiile efectuate de o terță parte independentă, consumatorii nu ar putea fi siguri că afirmațiile companiilor unde fiecare produs etichetat este o alternativă prietenoasă mediului.

Întrucât producătorii înșiși sunt capabili să stabilească câte și ce caracteristici ale produselor aleg să sublinieze, consumatorii trebuie să verifice cu atenție pentru a vedea dacă criteriile selectate au sau nu vreo conexiune cu proprietățile dorite. De altfel, practica demonstrează că în procesul de selectare a unor caracteristici particulare, producătorii pot uneori să treacă cu vederea alte criterii care ar fi mult mai informative din considerente de mediu și sănătate.

Producătorii, importatorii, distribuitorii sau alte părți interesate poartă responsabilitate deplină pentru declarații false sau înșelătoare despre produse. Totuși, faptul că pentru acest standard lipsește o metodologie de testare și evaluare independentă a respectării criteriilor

⁵ ECOSIGN Sector Skills Alliance "Concepte de bază privind Ecodesign" http://www.ecosign-project.eu/wp-content/uploads/2018/09/BASIC-UNIT-10-RO_Slides.pdf

stabilite, gradul de credibilitate a consumatorilor descrește semnificativ în comparație cu celelalte tipuri de etichete ecologice.

Trăsături specifice etichetelor ecologice de tip II ⁶:

- ✓ Declarația de sine stătătoare de către organizație în mod voluntar.
- ✓ Verificare sau certificare ne-obligatorie de către terți independenți.
- ✓ Declarantul are întreaga responsabilitate pentru declarația sa.
- ✓ De obicei, un criteriu.
- ✓ 18 orientări generale pentru mesajele de mediu.
- ✓ Nici o metodologie de testare.
- ✓ Acestea sunt declarații, simboluri sau diagrame care descriu caracteristicile specifice de mediu ale produsului.
- ✓ Acestea trebuie să fie corecte să nu inducă în eroare și să nu provoace neînțelegeri.

c) **Etichetele ecologice de tip III** – include informații cantitative despre produs, bazate pe indici predeterminați, stabiliți de o terță parte după analiza ciclului de viață al produsului. Obiectivul etichetelor ecologice de tip III ce se conformează cerințelor EN ISO 14025 constă în furnizarea informației cuantificate ale ciclului de viață (în conformitate cu EN ISO 14040) și compararea acestuia cu alte produse care îndeplinesc aceeași funcție. Pentru a fi o sursă de informații comparabile, metodele de calcul sunt comune și credibile datorită inspecției, revizuirii și monitorizării de către un verficator independent. Spre deosebire de etichetele ecologice descrise anterior, aici nu se evaluează proprietățile specifice ale produsului, nu se eliberează nici un certificat, nu se definește nici preferința de mediu a produselor și nici nu se stabilește cerințe minime de îndeplinit. Baza acestor așa-numite „*declarații de mediu*” este evaluarea ciclului de viață, care determină „*amprenta ecologică*” a unui produs.

Trăsături specifice etichetelor ecologice de tip III ⁷ :

- ✓ Declarația voluntară de mediu.
- ✓ Verificare obligatorie de către terți.
- ✓ Acestea furnizează informații cuantificate ale ciclului de viață (conform ISO 14040) și comparabile cu alte produse care îndeplinesc aceeași funcție.
- ✓ Informați-vă despre impactul unui produs asupra mediului pe tot parcursul ciclului său de viață. Există anumiți indicatori de mediu definiți pe categorii de produse. Acestea sunt clasificate pe categorii de impact.
- ✓ Spre deosebire de etichetele de tip I, tipul III nu definește preferința de mediu a produselor și nici nu stabilește cerințe minime care trebuie îndeplinite.

1.3 Principiile etichetelor ecologice și declarațiilor de mediu

⁶ *Ibidem p.4*

⁷ *Ibidem p.4*

Aceste principii fac parte din ISO 14020 și servesc drept condiție prealabilă pentru toate celelalte standarde din serie⁸:

- 1) etichetele și declarațiile de mediu trebuie să fie precise, verificabile, relevante și să nu inducă în eroare;
- 2) procedurile și cerințele pentru etichetele și declarațiile de mediu nu trebuie să creeze bariere nejustificate în comerțul internațional;
- 3) etichetele și declarațiile de mediu trebuie să se bazeze pe o metodologie științifică suficientă pentru a certifica utilizarea datelor exacte și reproductibile;
- 4) informațiile referitoare la procedură, metodologie și orice criterii de asigurare a etichetelor și declarațiilor de mediu trebuie să fie accesibile și furnizate la cerere tuturor părților interesate;
- 5) elaborarea etichetelor și declarațiilor de mediu trebuie să ia în considerare, toate aspectele relevante privind ciclul de viață al produsului sau serviciului;
- 6) etichetele și declarațiile de mediu nu trebuie să împiedice inovarea care menține sau are potențialul să îmbunătățească performanța de mediu;
- 7) orice fel de cerințe administrative sau solicitări de informații referitoare la etichete și declarații de mediu trebuie să se limiteze la acelea necesare stabilirii conformării față de criteriile și standardele aplicabile etichetelor și declarațiilor;
- 8) procesul elaborării și dezvoltării etichetelor și declarațiilor de mediu trebuie să includă consultarea deschisă cu părțile interesate;
- 9) informațiile privind aspectele de mediu ale produselor și serviciilor relevante pentru o etichetă sau declarație de mediu trebuie să fie disponibile cumpărătorilor și potențialilor cumpărători ale părții ce aplică eticheta/declarația ecologică..

1.4 Avantajele sistemului de etichetare ecologică

Etichetarea ecologică este una dintre cele mai active instrumente de management al mediului din ultimele patru decenii. Următoarele simboluri pot fi utilizate ca sinonim pentru etichete ecologice: etichete de mediu, declarații de mediu, etichete și eticheta ecologică. Toate acestea sunt distincții de mediu aplicate serviciilor, produselor sau ambalajelor acestora și indică un nivel ridicat de siguranță a produselor asupra mediului.

Utilizarea etichetării de mediu aduce numeroase avantaje pentru diferiți actori, în special pentru consumatori::

- a) îmbunătățirea gradului de conștientizare a consumatorului cu privire la proprietățile și calitățile bunurilor achiziționate și asistență în luarea deciziei de cumpărare;
- b) promovarea satisfacției cererii consumatorilor de bunuri care au un impact negativ mai mic asupra mediului;
- c) monitorizarea indirectă a respectării normelor de mediu și a cerințelor care stau la baza utilizării etichetării ecologice.

⁸ <http://www.thegreenmarketoracle.com/2010/07/iso-principles-for-environmental-labels.html>

În opinia specialiștilor, principalele stimulente pentru participarea producătorilor de produse și servicii în programele de etichetare ecologică sunt sporirea pozițiilor de piață și sporirea competitivității companiilor.⁹ Beneficiile pe care le primește întreprinderea (organizația) care a fost certificată pentru dreptul de utilizare a mărcii de etichetare ecologică sunt următoarele:

- a) reducerea costurilor de producție prin reducerea consumului de energie, apă, materii prime;
- b) reducerea cantității de deșeuri în legătură cu reorientarea proceselor pe tehnologii cu randament scăzut;
- c) reducerea costurilor de transport prin elaborarea schemelor logistice din perspectiva de ecologizare;
- d) reducerea costurilor prin prevenirea situațiilor de urgență și de diminuare a riscurilor de mediu;
- e) participarea la programele internaționale de sprijin și dezvoltare a afacerilor ecologice;
- f) creșterea vânzărilor pe fondul creșterii cererii de consum pentru produse și servicii ecologice;
- g) posibilitatea introducerii pe piață a produselor și serviciilor ecologice;
- h) posibilitatea obținerii unor contracte instituționale mari (de stat, comerciale și necomerciale), în condițiile cărora sunt incluse cerințele de mediu;
- i) creșterea reputației corporative și a dovezilor privind eficacitatea inițiativelor companiei în domeniul ecologiei și dezvoltării durabile;
- j) recunoașterea produselor la nivel internațional, ceea ce sporește competitivitatea întreprinderii.
- k) accesul la achiziții publice durabile și piețe mai exigente;
- l) schimbarea percepției consumatorilor despre companie și produse.

În concluzie, putem menționa că etichetarea ecologică este destinată nu numai să ajute producătorii de produse ecologice să își promoveze produsele și să-și sporească competitivitatea pe piață. O sarcină la fel de importantă a etichetării ecologice este de a oferi consumatorilor un criteriu de încredere pentru alegerea produselor de înaltă calitate. Datorită informațiilor furnizate de eticheta ecologică, cumpărătorul poate face o alegere în favoarea produselor care nu le vor afecta nici sănătatea, nici mediul. Putem spune că etichetarea ecologică joacă rolul unei punți între producător și consumator, informând despre calitatea și siguranța produselor asupra mediului.

⁹ Koehler D.A., Park C. *How Companies Are Making Eco-Labels Core to Sustainability Strategy.*

PARTICULARITĂȚILE ETICHETEI ECOLOGICE EUROPENE

1.5 Aspecte legislative privind sistemul comunitar de marcare ecologică

Într-un efort de armonizare a programelor de etichetare ecologică în țările membre, Uniunea Europeană s-a preocupat de implementarea unui sistem unificat de etichetare a produselor. Astfel, în anul 1992, Consiliului UE introduce un sistem unitar de etichetă ecologică la nivel comunitar prin aprobarea Regulamentului CEE nr. 880/1992¹⁰. Sistemul dat a fost înființat în vederea motivării operatorului economic să producă sau să cumpere produse și servicii care sunt prietenoase cu mediul înconjurător. Ulterior, la data de 17 iulie 2000 a intrat în vigoare Regulamentul (CE) nr. 1980/2000 al Parlamentului European și al Consiliului privind stabilirea unei proceduri de acordare a etichetei ecologice.¹¹ Acest regulament avea ca obiectiv stabilirea unui sistem de acordare pe bază voluntară a etichetei ecologice pentru promovarea produselor cu un impact redus asupra mediului pe parcursul întregului lor ciclu de viață și furnizarea către consumatori de informații precise, ne înșelătoare și stabilite pe bază științifică cu privire la impactul acestora asupra mediului. Experiența câștigată în contextul punerii în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 1980/2000 a demonstrat necesitatea modificării acestui sistem de etichetare ecologică pentru a-i spori eficacitatea și a-i simplifica funcționarea. În acest sens, din motive de claritate și de securitate juridică, Regulamentul (CE) nr. 1980/2000 a fost înlocuit cu Regulamentul (CE) nr. 66/2010 al Parlamentului European și al Consiliului (CEE) din 25 noiembrie 2009, privind eticheta ecologică a UE. Regulamentul în cauză instituie norme privind stabilirea și aplicarea sistemului UE facultativ de etichetare ecologică.

Sistemul UE de etichetare ecologică face parte din politica privind consumul și producția durabile a Comunității, care are drept scop:

- a) reducerea impactului negativ al consumului și producției asupra mediului, sănătății, climei și resurselor naturale;
- b) promovarea produselor care au un nivel înalt de performanța de mediu, prin utilizarea etichetei ecologice;
- c) înlocuirea substanțelor periculoase cu substanțe mai sigure oricând acest lucru este posibil din punct de vedere tehnic.

Trăsăturile principale ale etichetei ecologice europene:

- a) Selectivă: se acordă doar produselor cu cel mai mic impact asupra mediului.
- b) Transparentă: criteriile ecologice pe care trebuie să le îndeplinească produsele sunt elaborate cu contribuția părților interesate relevante (reprezentanții din următoarele domenii: industrie, comerț, organizațiile de mediu, consumatori, sindicate, etc).
- c) Voluntară: prin urmare, nu creează bariere în calea comerțului.
- d) Abordare mult aspectuală: este analizat întregul ciclu de viață al produsului/serviciului, pentru a studia toate impactele potențiale negative asupra mediului.

¹⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31992R0880&from=EN>

¹¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000R1980&from=RO>

- e) Dimensiune europeană: produsele și serviciile etichetei ecologice UE pot fi vândute și comercializate în întreaga lume. Acestea sunt destinate în special statelor SEE (statele membre ale UE plus Islanda, Liechtenstein și Norvegia).¹²

Eticheta ecologică a UE garantează un nivel ridicat de transparență, fiabilitate și credibilitate științifică, care satisface cerințele ecologice ale clienților.

Sigla etichetei europene ecologice include o floare verde cu litera „€” (epsilon) înclinată, de culoare verde, asemenea florii, înconjurată de 12 stele albastre (figura nr.1).¹³

Figura nr.1

Sursa: https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/index_en.htm

Potrivit Regulamentului (CE) nr. 66/2010, eticheta poate fi acordată tuturor mărfurilor sau serviciilor distribuite, consumate sau utilizate pe piața UE contra cost sau gratuit, cu condiția să fi fost clar stabilite criteriile ecologice. Totuși, este important de menționat că sunt câteva excepții. Astfel, eticheta ecologică UE nu se aplică medicamentelor de uz uman sau veterinar și nici dispozitivelor medicale, băuturilor sau produselor alimentare¹⁴. De asemenea, eticheta ecologică nu poate fi acordată substanțelor și preparatelor clasificate ca fiind toxice, dăunătoare mediului, cancerigene și nici bunurilor fabricate prin procedee dăunătoare pentru om sau pentru mediu și/sau care pot dăuna consumatorului în condiții normale de utilizare.

Produsele și serviciile care primesc etichetă ecologică UE poartă logo-ul cunoscut al florii europene. Scopul instituirii unui logou constă în facilitarea identificării ușoare a produselor/serviciilor cu impact negativ mai redus asupra mediului comparativ cu celelalte produse asemănătoare plasate pe piață, atât de către consumatori, cât și de către achizitori. Astăzi, eticheta UE ecologică cuprinde o gamă largă de produse și servicii, care este în continuă extindere. **Grupurile de produse** care se etichetează ecologic includ: **produse de curățare** (detergenți pentru mașini de spălat vase, detergenți de vase pentru spălare manuală, detergenți universali și detergenți pentru grupuri sanitare, săpunuri, șampoane și balsamuri de păr); **produse de hârtie** (hârtie absorbantă, hârtie copiativă și hârtie grafică); **produse pentru casă** (materiale pentru pardoseli rigide, vopsele și lacuri de interior, saltele de pat); **produse pentru grădină** (amelioratori de sol, substraturi de cultură); **produse electrice și electrocasnice** (mașini de spălat rufe pentru uz casnic, mașini de spălat vase pentru uz casnic, aparate frigorifice, televizoare, lămpi electrice, calculatoare portabile, calculatoare personale, aspiratoare); **articole de încălțăminte; textile** (îmbrăcăminte,

¹² https://ec.europa.eu/environment/archives/ecolabel/tools/faq_en.htm#1

¹³ Orientările privind sigla etichetei ecologice a ue
https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/documents/logo_guidelines.pdf

¹⁴ <https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/faq.html>

lenjerie de pat, textile de interior); **pompe de căldură; lubrefianți** și două tipuri de **servicii (cazare turistică și camping)**. Procesul de completare a listei grupurilor de produse și servicii este în permanentă cercetare, evaluare și completare.

În Martie 2020, 1.456 de licențe au fost acordate pentru 70.692 produse (bunuri și servicii) disponibile pe piață. Grupele de produse pentru care s-a înregistrat cea mai mare creștere a numărului de produse din ultima perioadă de raportare sunt: vopselele și lacurile de interior și exterior (+2292 produse), produsele de curățare a suprafețelor dure (+1501 produse), textilele (+746 produse), acoperitoarele de podea pe bază de lemn, plută și bambus (+732 produse) și mobilierul (+413 produse). Cea mai mare creștere relativă a numărului de produse a fost înregistrată pentru următoarele grupe de produse: mobilier (+645%), pardoseli pe bază de lemn, plută și bambus (+116%), servicii de curățenie interioară (+111%) și produse de curățare a suprafețelor dure (+77%), numărând în prezent 477, 1365, 19 și, respectiv, 3457 produse.

Dacă e să analizăm statistica privind numărul produselor și serviciilor etichetate ecologic per țară, atunci constatăm că cele mai multe produse sunt în Spania (38%), Franța (11%) și Germania (8,5%).

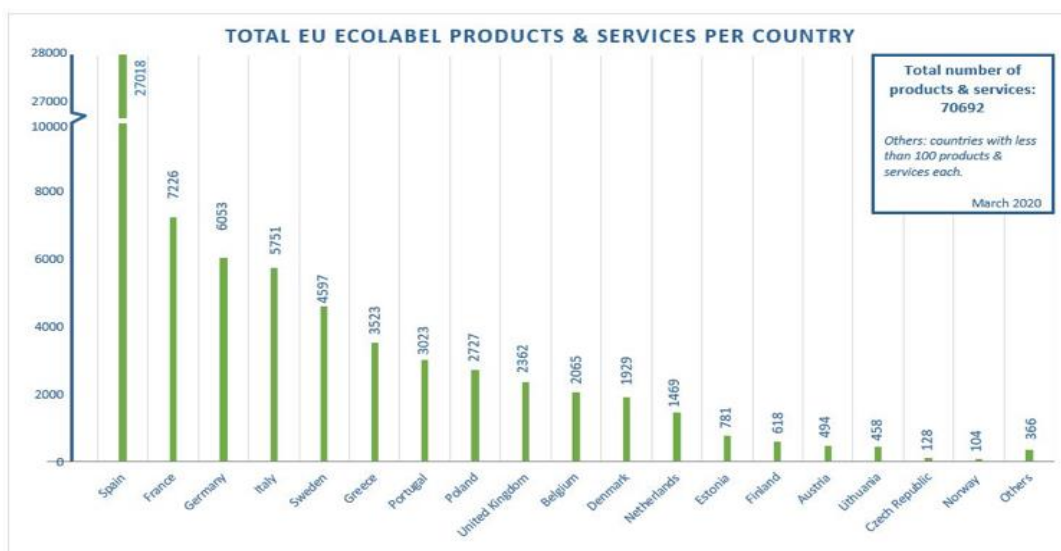

Figura nr.2

Sursă: <https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/facts-and-figures.html>

Din totalul de 70.692 de produse în martie 2020, majoritatea produselor provin din vopsele și lacuri de interior și exterior (61%), Textile (10%) și hârtie absorbantă și produse din țesuturi (5%).

Principalele țări unde a fost utilizată cel mai frecvent eticheta ecologică europeană sunt: Spania (12,6%), Franța (21%) și Germania (13%), așa cum rezultă din figura nr.1

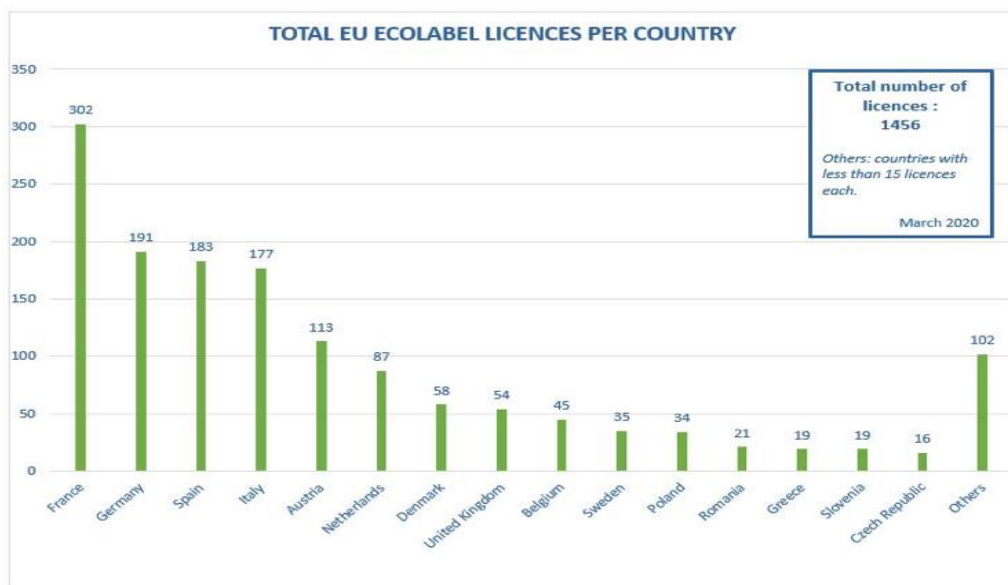

Figura nr.3

Sursă: <https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/facts-and-figures.html>

În ceea ce ține de produsele alimentare, la momentul actual acestea nu fac obiectul etichetării ecologice UE. Este de menționat faptul că în urma publicării unui studiu de fezabilitate pentru a evalua posibilitatea includerii pe viitor a produselor alimentare și a furajelor în schema de etichetare ecologică a UE, Consiliul de etichetare ecologică al UE a concluzionat în martie 2012 că ar fi util să se extindă eticheta ecologică a UE la produsele alimentare și furaje. Totuși, potrivit studiului¹⁵, pe termen lung, un obstacol semnificativ este prezența multor etichete bine stabilite și credibile în sectorul alimentar, al hranei pentru animale și al băuturilor. Eticheta ecologică a UE nu poate aduce beneficii de mediu dacă solicitanții sunt deja certificați și folosesc alte etichete. În cel mai rău caz, este chiar posibil ca introducerea etichetei ecologice a UE în alimente, furaje și băuturi să conducă la dezacorduri și confuzii ale consumatorilor, ceea ce duce la pierderea încrederii în etichetele ecologice în general și la un impact negativ global asupra mediului.

Conform studiului menționat anterior, pentru a garanta beneficii pentru mediu, este esențial ca o potențială etichetă ecologică a UE pentru alimente, furaje și băuturi să fie introdusă astfel încât să consolideze alte etichete bine stabilite. Acest lucru este cel mai probabil posibil prin concentrarea asupra produselor care nu sunt acoperite de etichetele existente.

1.6 Cerințe generale pentru criteriile privind eticheta UE ecologică

Eticheta ecologică UE se acordă serviciilor și produselor realizate sau consumate pe piața comunitară, doar dacă acestea satisfac criteriile stabilite în acest scop. Criteriile sunt stabilite pentru fiecare grup de produse pentru a reduce principalele impacturi asupra mediului pe întregul ciclu de viață al produsului. Deoarece ciclul de viață al fiecărui produs și serviciu este diferit, criteriile sunt adaptate pentru a aborda caracteristicile unice ale fiecărui tip de produs. Mai mult ca atât, criteriile de acordare se stabilesc pe baza unor informații științifice privind întreg ciclul de viață al produselor. Criteriile de evaluare a etichetei ecologice UE sunt dezvoltate într-un proces transparent de către mai multe părți interesate. Oameni de știință, industrie, experți dintr-o gamă largă de sectoare și organizații neguvernamentale imparțiale participă la dezvoltarea criteriilor de mediu. Fiecare set de criterii pentru fiecare grup de produse sunt supuse mai multor runde de

¹⁵ https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/documents/Ecolabel_for_food_final_report.pdf

discuții între acești actori. În final criteriile sunt aprobate printr-o decizie a Comisiei Europene. La stabilirea acestor criterii, se iau în considerare un șir de aspecte cum ar fi:

- a) efectele cele mai semnificative asupra mediului, în special impactul asupra schimbărilor climatice, impactul asupra naturii și a biodiversității, a consumului de energie și de resurse, a generării de deșeuri, a poluării prin efecte fizice, precum și asupra utilizării și eliberării de substanțe periculoase;
- b) înlocuirea substanțelor periculoase cu substanțe mai sigure, ca atare sau utilizându-se materiale sau proiecte alternative, oricând este fezabil din punct de vedere tehnic;
- c) posibilitățile de reducere a impactului asupra mediului oferite de durabilitatea și de caracterul reutilizabil al produselor;
echilibrul ecologic net între avantajele și riscurile legate de mediu, inclusiv în ceea ce privește aspectele legate de sănătate și siguranță, în diferitele faze ale ciclului de viață al produselor respective; după caz, aspectele sociale și etice, de exemplu făcându-se trimitere la convențiile și acordurile internaționale în aceste domenii, precum standardele și codurile de conduită pertinente ale OIM;
- d) criteriile stabilite pentru alte etichete ecologice, în special recunoscute oficial, la nivel național sau regional, etichete de mediu EN ISO 14024 tip I, acolo unde există pentru acea grupă de produse, astfel încât să îmbunătățească sinergia ;respectarea principiului reducerii testării pe animale, în măsura posibilului,.

Criteriile privind eticheta UE ecologică includ cerințe menite să garanteze faptul că produsele care poartă eticheta UE ecologică funcționează în mod corespunzător, în conformitate cu utilizarea căreia i-au fost destinate. Criteriile ecologice pentru un grup de produse sunt valabile pe o perioadă cuprinsă între 3 și 5 ani. Revizuirea criteriilor se face cu scopul de a reflecta inovația tehnică, cum ar fi evoluția materialelor, a proceselor de producție sau reducerea emisiilor precum și modificările pe piață.¹⁶

După consultarea Comitetului Uniunii Europene pentru etichetare ecologică (CUEEE), Comisia, statele membre, organismele competente (aceste sunt diferite de la stat la stat, fie că este Ministerul cu responsabilități în domeniul Mediului, fie că este o structură cu competențe speciale în domeniul etichetării sau evaluării performanțelor) și celelalte părți interesate pot iniția și conduce elaborarea sau revizuirea criteriilor privind eticheta UE ecologică.

Revizuirea criteriilor este un proces complex, realizat în mai multe etape cu posibilitatea implicării părților interesate în următoarele procese:

- a) Propunere pentru includerea unui nou grup de produse sau servicii;
- b) Propunere de a conduce procesul de elaborare / revizuire a criteriilor unui grup de produse / servicii.

Când sarcina de a conduce activitatea de elaborare a criteriilor este încredințată altor părți interesate, acestea trebuie să demonstreze că dispun de cunoștințe în domeniul produsului respectiv, precum și de capacitatea de a conduce procesul respectiv în mod neutru și în conformitate cu obiectivele Regulamentului (EC) Nr. 66/2010. În această privință, se favorizează

¹⁶ <https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/products-groups-and-criteria.html#:~:text=Every%20four%20years%20on%20average,and%20changes%20in%20the%20market.>

consorțiile care reunesc mai multe grupuri de interese. Partea care inițiază și conduce elaborarea sau revizuirea criteriilor privind eticheta UE ecologică prezintă documentația justificativă prevăzută în anexa I partea A la Regulamentul (CE) nr. 66/2010 din 25 noiembrie 2009 (de ex.: a) un raport preliminar; (b) un proiect de propunere privind criteriile; (c) un raport tehnic în sprijinul proiectului de propunere privind criteriile; (d) un raport final; (e) un manual pentru potențialii utilizatori ai etichetei UE ecologice și pentru organismele competente; (f) un manual pentru autoritățile care acordă contracte publice).

Trebuie de menționat faptul că procesul de revizuire sau elaborare a criteriilor privind eticheta UE ecologică pentru un nou grup de produse / servicii ecologice presupune resurse semnificative de timp și umane. Prin urmare, acest proces complex, care este dezvoltat în strânsă colaborare cu Comisia Europeană durează în mediu 2 ani.¹⁷

Anexa nr.1 de mai jos indică situația la momentul de față pentru care produse /servicii criteriile pentru acordarea eco etichetei au fost elaborate și definitivate și care sunt în proces de evaluare

Totuși, potrivit prevederilor art. 7 alin. (2)-(3) al Regulamentului (CE) nr. 66/2010 din 25 noiembrie 2009, pe lângă procedura standard de revizuire sau elaborare a criteriilor privind eticheta UE ecologică, este reglementată și o procedură simplificată:

- 1) În cazurile în care criteriile au fost deja elaborate în cadrul altui sistem de etichetare ecologică, care respectă cerințele etichetelor ecologice EN ISO 14024 tipul I pentru un grup de produse pentru care nu au fost stabilite criterii privind eticheta UE ecologică. Astfel, orice stat membru în care este recunoscut celălalt sistem de etichetare ecologică, poate propune, după consultarea Comisiei și a CUEEE, respectivele criterii pentru a fi dezvoltate în cadrul sistemului UE de etichetare ecologică. În acest sens se poate aplica procedura simplificată de elaborare a criteriilor prevăzută la anexa I partea B la Regulamentul (CE) nr. 66/2010, cu condiția ca criteriile propuse să fi fost elaborate în concordanță cu anexa I partea A la Regulamentul (CE) nr. 66/2010.
- 2) În cazul în care este necesară o revizuire nesubstanțială a criteriilor, se poate aplica procedura de revizuire simplificată, prevăzută în anexa I partea C la Regulamentul (CE) nr. 66/2010.

1.7 Procesul de acordare a etichetei UE ecologice și condițiile utilizării acesteia

Sistemul etichetei ecologice europene este valabil și identic în toată Europa, ceea ce presupune faptul că cererile de acordare a etichetei ecologice a UE sunt realizate prin intermediul unei proceduri unice care acoperă întregul Spațiu Economic European.

Etaple procedurale privind obținerea etichetei ecologice europene:

- 1) *Depunerea cererii de către operatorul economic privind acordarea etichetei UE ecologice.*

La nivel de fiecare stat membru al UE este desemnat un organism / autoritate competentă. De regulă aceste sunt Ministerele cu competențe în domeniul mediului.¹⁸. Pentru a beneficia de

¹⁷ <https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/criteria-development-and-revision.html>

¹⁸ <https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/competent-bodies.html>

etichetă ecologică UE, operatorii economici adresează o cerere către aceste organisme competente, determinat pentru fiecare stat membru al UE, ținând cont de următoarele circumstanțe:

- a) în cazul în care produsul provine dintr-un singur stat membru- unui organism competent din statul membru respectiv;
- b) în cazul în care un produs provine, sub aceeași formă, din mai multe state membre - unui organism competent din unul dintre statele membre respective;
- c) în cazul în care un produs provine din afara Comunității - unui organism competent din oricare stat membru în care produsul a fost sau urmează să fie introdus pe piață.

Ghidându-se de astfel de circumstanțe Statele membre a UE desemnează unul sau mai multe organisme responsabile cu procesul de etichetare la nivel național. Funcționarea acestora este transparentă, iar activitățile lor sunt deschise spre participare tuturor părților interesate. Una din exigențele impuse prin Regulamentul (CE) nr. 66/2010 din 25 noiembrie 2009 este ca organismul competent să fie să fie independent față de organizație sau de produsul pe care îl evaluează.. Astfel, un organism care aparține unei asociații de afaceri sau unei federații profesionale care reprezintă întreprinderi implicate în proiectarea, fabricarea, furnizarea, asamblarea, utilizarea sau întreținerea produselor pe care le evaluează, poate, cu condiția demonstrării independenței sale și absența oricărui conflict de interese, să fie desemnat ca organism competent. Prin urmare, imparțialitatea organismelor competente, a personalului de conducere și a personalului de evaluare al acestora trebuie să fie garantată.

Cererile privind acordarea etichetei ecologice UE cuprind toate datele complete de contact ale operatorului, precum și grupul de produse în cauză și o descriere completă a produsului, precum și orice alte informații solicitate de organismul competent. La cerere se anexează documentele relevante, în conformitate cu măsura adoptată de Comisie privind instituirea criteriilor pentru eticheta UE ecologică al grupul de produse vizat. În termen de două luni de la primirea cererii, organismul competent în cauză verifică dacă documentația este completă și adresează o notificare operatorului. Organismul competent poate respinge cererea dacă operatorul nu completează documentația în termen de șase luni de la notificare.

2) *Evaluarea solicitării și eligibilității produsului*

Organismele competente și personalul acestora îndeplinesc activitățile de evaluare a conformității la cel mai înalt grad de integritate profesională și de competență tehnică necesară în domeniul respectiv și trebuie să fie liberi de orice presiuni și stimulente, îndeosebi financiare, care le-ar putea influența capacitatea de apreciere sau rezultatele activităților lor de evaluare a conformității, în special din partea persoanelor sau grupurilor de persoane cu un interes pentru rezultatele acelor activități. Oricând și pentru fiecare procedură de evaluare a conformității și pentru fiecare tip sau categorie de produse pentru care este desemnat, organismul competent trebuie să aibă la dispoziție:

- a) cunoștințele tehnice și experiența suficientă și corespunzătoare pentru a efectua sarcinile de evaluare a conformității;
- b) descrierea procedurilor în conformitate cu care se realizează evaluarea conformității, asigurându-se transparența și posibilitatea de a reproduce procedurile în cauză. Acesta dispune de politici și proceduri adecvate care fac o distincție clară între sarcinile îndeplinite ca organism competent și orice alte activități;
- c) proceduri necesare pentru a-și desfășura activitatea care țin seama de dimensiunea unei întreprinderi, de domeniul de activitate și structura acesteia, de gradul de complexitate a

tehnologiei utilizate pentru produsul în cauză, precum și de caracterul de serie sau de masă al procesului de producție ;

- d) mijloacele necesare pentru a-și îndeplini sarcinile tehnice și administrative legate de activitățile de evaluare a conformității în mod corespunzător și să aibă acces la toate echipamentele sau facilitățile necesare.

În cazul în care documentația prezentată de către operator este completă , organismul competent atribuie un număr de înregistrare produsului și verifică dacă produsul îndeplinește criteriile privind eticheta UE ecologică și cerințele de evaluare. Operatorii suportă costurile legate de testare și de evaluare a conformității cu criteriile privind eticheta UE ecologică. Operatorilor li se poate cere să suporte costurile de deplasare și cazare în cazul în care este necesară o verificare la fața locului în afara statului membru în care își are sediul organismul competent.

3) *Acordarea etichetei ecologice europene*

Dacă criteriile ecologice sunt respectate, organismul competent încheie cu fiecare operator un contract care reglementează condițiile de utilizare a etichetei UE ecologice (inclusiv dispoziții privind autorizarea și retragerea etichetei UE ecologice, în special în urma revizuirii criteriilor). Eticheta UE ecologică poate fi utilizată pentru produsele cărora le-a fost acordată eticheta UE ecologică și pentru materialele promoționale asociate acestora. Dreptul de a utiliza eticheta UE ecologică nu se extinde la utilizarea etichetei UE ecologice ca o componentă a unei mărci comerciale. Este necesar de evidențiat faptul că acordarea etichetei UE ecologice nu se răsfrânge asupra cerințelor de mediu sau altor cerințe de reglementare din legislația comunitară sau națională, aplicabile în diferite faze ale ciclului de viață a produsului. Organismul competent care a acordat eticheta UE ecologică unui produs notifică acest lucru Comisiei. Comisia stabilește un registru comun și îl actualizează în mod periodic. Registrul trebuie să fie disponibil publicului pe o pagină de internet consacrată etichetei UE ecologice.

4) *Supravegherea și controlul utilizării etichetei UE ecologice*

Controlul utilizării etichetei UE ecologice este efectuat de către organismul competent în privința produselor cărora le-a acordat eticheta UE ecologică. Controlul poate fi:

- 1) *Control planificat* - verificarea în mod regulat, faptul că produsele respectă criteriile privind eticheta UE ecologică și cerințele de evaluare.
- 2) *Control neplanificat (inopinat)* – verificare efectuată în cazul în care a primit o plângere / sesizare. Aceste verificări pot lua forma unor controale aleatorii la fața locului. Totodată, organismul competent care a acordat eticheta UE ecologică unui produs informează utilizatorul etichetei UE ecologice în legătură cu orice plângere făcută cu privire la produsul care poartă eticheta UE ecologică și poate solicita utilizatorului să răspundă la plângerile respective.

Utilizatorul etichetei UE ecologice este obligat de a permite organismului competent care a acordat eticheta UE ecologică produsului să întreprindă toate investigațiile necesare pentru monitorizarea conformității permanente a produsului respectiv cu criteriile specifice grupului de produse și cu dispozițiile Regulamentului (CE) nr. 66/2010.

Potrivit art. 10 alin. (1) al Regulamentului (CE) nr. 66/2010, este interzisă orice reclamă falsă sau înșelătoare sau folosirea oricărei etichete sau sigle care ar putea fi confundată cu eticheta UE ecologică. Prin urmare, în cazul în care, după ce utilizatorul etichetei UE ecologice i s-a oferit

posibilitatea de a prezenta observații, orice organism competent consideră că un produs care poartă eticheta UE ecologică și nu îndeplinește criteriile specifice respectivului grup de produse sau că eticheta UE ecologică nu este utilizată în conformitate cu dispozițiile articolului 9 al Regulamentului (CE) nr. 66/2010, acesta fie interzice utilizarea etichetei UE ecologice pe produsul respectiv, fie, în cazul în care eticheta UE ecologică a fost acordată de un alt organism competent, informează organismul competent respectiv.

1.8 Costurile utilizării etichetei ecologice UE

Potrivit Regulamentului (UE) NR. 782/2013 al Comisiei din 14 august 2013 de modificare a anexei III la Regulamentul (UE) nr. 66/2010 al Parlamentului European și al Consiliului privind eticheta UE ecologică, pentru a promova utilizarea etichetei UE ecologice și a-i încuraja pe operatorii ale căror produse îndeplinesc criteriile pentru eticheta respectivă, costurile utilizării acesteia trebuie să fie cât mai scăzute posibil, dar suficiente pentru a acoperi costurile de funcționare a sistemului UE de etichetare ecologică.

Este necesar de evidențiat faptul că sistemul UE de etichetare ecologică distinge trei tipuri de taxe:

a) taxa de cerere;

Solicitarea de acordare a etichetei ecologice europene este supusă plății unei taxe de prelucrare a acesteia. Taxa respectivă nu poate fi mai mică de 200 EUR și nu poate depăși 2 000 EUR. Cu toate acestea, potrivit prevederilor Regulamentului (UE) NR. 782/2013, în cazul întreprinderilor mici și mijlocii și al operatorilor din țările în curs de dezvoltare, nivelul maxim al taxei de cerere nu poate depăși 600 EUR, iar în cazul microîntreprinderilor, nivelul maxim al taxei de cerere este de 350 EUR.

În același timp este menționat quantumul reducerii taxei de cerere pentru unele categorii de solicitanți:

1. solicitanții înregistrați în cadrul sistemului comunitar de management de mediu și audit (EMAS) - 30 % ;
2. solicitanții certificați în baza standardului ISO 14001 - 15 %

Mai mult ca atât, acordarea reducerii este condiționată și de obligația solicitantului să asigure deplina conformitate a produselor sale etichetate ecologic cu criteriile pertinente privind eticheta UE ecologică pe întreaga durată de valabilitate a contractului și înscrierea corespunzătoare a angajamentului respectiv în politica sa de mediu și în obiectivele sale ecologice detaliate. Totodată, aducem la cunoștință faptul că reducerile nu sunt cumulative, iar în situația în care sunt îndeplinite ambele condiții, se aplică doar reducerea cea mai mare.

b) Taxa anuală

Organismul competent de certificare poate cere fiecărui solicitant care a obținut eticheta UE ecologică să achite o taxă anuală. Prin urmare, perceperea unei taxe anuale este la discreția organismului competent.

A fost stabilit un plafon maxim pentru taxa anuală percepută pentru utilizarea etichetei ecologice. Acest plafon este de:

- 18 750 EUR pentru microîntreprinderi, IMM-uri și întreprinderi din țările în curs de dezvoltare;
- 25 000 EUR pentru toate celelalte întreprinderi.

Aceasta poate fi o sumă forfetară sau o taxă bazată pe valoarea anuală a vânzărilor în Uniune ale produsului pentru care s-a acordat eticheta UE ecologică. Perioada acoperită de taxă începe de la data la care solicitantului i-a fost acordată eticheta UE ecologică. În cazul în care taxa se calculează ca procent din valoarea vânzărilor anuale, acesta nu poate depăși 0,15 % din valoarea respectivă. În cazul IMM-urilor, al microîntreprinderilor sau al solicitanților din țările în curs de dezvoltare, taxa anuală se reduce cu cel puțin 25 %.

c) Taxa de inspecție

Dat fiind faptul că taxa de cerere și taxa anuală nu acoperă costurile testărilor și verificărilor efectuate de către terți și nici ale inspecțiilor la fața locului, organismul competent poate percepe o taxă de inspecție. De regulă această taxă este acoperită de către solicitanții etichetei ecologice UE.

2.5 Experiența României în domeniul etichetării ecologice europene

Potrivit *Strategiei naționale pentru dezvoltarea durabilă a României 2030, adoptată de Guvernul României în ședința din 9 noiembrie 2018, prin HG nr. 877/2018*¹⁹ România implementează Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului (CE) nr. 66/2010 din 25 noiembrie 2009 privind eticheta UE ecologică. Eticheta ecologică europeană a fost obținută pentru etichetarea următoarele categorii de produse/servicii: vopsea de interior, vopsea de exterior, email, amorsă, lubrifianți, saltele de pat, hârtie tipărită, hârtie absorbantă, textile, detergenți, săpunuri, gel de duș, computere, laptopuri și servicii de cazare turistică. Între anii 2008-2017 s-au acordat un număr de 41 de licențe, dintre care 38 de licențe au fost acordate pentru produse și 3 licențe pentru cazare turistică. În total a fost etichetat ecologic un număr de 246 de produse/servicii.

Dacă e să analizăm legislația României în ceea ce privește tariful încasat de către autoritatea competentă pentru acordarea etichetei UE ecologice asupra unui produs, atunci identificăm faptul că potrivit Hotărârii nr. 661/2011 privind stabilirea unor măsuri pentru asigurarea aplicării la nivel național a prevederilor Regulamentului (CE) nr. 66/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 noiembrie 2009 privind eticheta UE ecologică, art. 4 alin. (2) ” taxa percepută de autoritatea competentă pentru fiecare solicitare privind acordarea etichetei UE ecologice unui produs este în valoare de 200 euro, echivalentul în lei la cursul de schimb leu/euro al Băncii Naționale a României din data efectuării plății. ”²⁰ Adicional la cele menționate este indicat faptul că taxa anuală nu se percepe.

¹⁹ <https://www.edu.ro/sites/default/files/Strategia-nationala-pentru-dezvoltarea-durabila-a-Rom%C3%A2niei-2030.pdf>

²⁰ <https://lege5.ro/Gratuit/gi2tqnbxga/hotararea-nr-661-2011-privind-stabilirea-unor-masuri-pentru-asigurarea-aplicarii-la-nivel-national-a-prevederilor-regulamentului-ce-nr-66-2010-al-parlamentului-european-si-al-consiliului-din-25-noiemb>

SISTEMUL NAȚIONAL DE ETICHETARE ECOLOGICĂ

1.9 Aspecte legislative privind etichetarea ecologică în Republica Moldova

Cadrul normativ al Republicii Moldova, actualmente nu transpune prevederile Regulamentului (CE) nr. 66/2010 al Parlamentului European și al Consiliului (CEE) din 25 noiembrie 2009, privind eticheta ecologică a UE. Totuși, este necesar de evidențiat faptul că, baza legislativă națională cuprinde un șir de legi și documente de politici care reglementează indirect aspectele etichetării ecologice.

a) Documente de politici

La 25 septembrie 2015, la Summit-ul privind Dezvoltarea Durabilă, Republica Moldova, alături de alte 192 state membre ale ONU, au adoptat Agenda 2030 de Dezvoltare Durabilă („Transformarea lumii în care trăim”), care cuprinde 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD) și 169 de ținte încadrate în 5 piloni de bază: oameni, planeta, prosperitate, pace și parteneriat.²¹ Astfel, Republica Moldova și-a luat angajamentul ca până la finele anului 2030 să pună în aplicare Agenda de dezvoltare durabilă. În această ordine de idei, atragem atenția asupra faptului că etichetele ecologice oficiale contribuie în special la realizarea **obiectivului nr. 12 Consum și producție responsabilă**. Astfel, schema de etichetare ecologică face parte din politica de consum și producție durabilă a Comunității, care vizează reducerea impactului negativ al consumului și producției asupra mediului, sănătății, climatului și resurselor naturale. Programul este destinat să promoveze acele produse care au un nivel ridicat de performanță de mediu prin utilizarea etichetei ecologice.

Pe lângă angajamentul luat prin adoptarea Agendei 2030, potrivit planului de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere-Republica Moldova-UE ratificat prin Legea nr. 112 din 02.07.2014 pentru ratificarea Acordului de Asociere între RM, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte²², la **Titlul V, capitolul 13- Comerț și Dezvoltarea Durabilă** care promovează dezvoltarea durabilă, și în art.367 lit.(d) Părțile ...convin să promoveze un comerț cu mărfuri care să contribuie la crearea unor condiții sociale mai bune și a unor practici care protejează mediul, inclusiv mărfuri care fac obiectul unor scheme voluntare de asigurare a caracterului durabil al comerțului, cum ar fi comerțul echitabil și etic, etichetele ecologice și sistemele de certificare a produselor obținute din resurse naturale;

Totodată, planul de acțiuni pentru implementarea **Strategiei de Mediu pentru anii 2014–2023** prevede 115 acțiuni cu indicarea perioadei de implementare, instituțiilor responsabile, indicatorilor, costurilor și surselor de finanțare (locale și externe) care vor contribui la atingerea obiectivelor strategiei. Cu referire la introducerea sistemului de etichetare ecologică, această acțiune este încadrată la obiectivul specific 2- **Integrarea principiilor de protecție a mediului**,

²¹ <https://cancelaria.gov.md/ro/apc/agenda-de-dezvoltare-durabila-2030>

²² https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=83489&lang=ro

dezvoltare durabilă și dezvoltare economică verde, de adaptare la schimbările climatice în toate sectoarele economiei naționale, fiind preconizată pentru perioada anului 2018.

b) Acte normative

- **Legea Nr. 44 din 27-03-2014 privind etichetarea produselor cu impact energetic-** transpune Directiva 2010/30/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 mai 2010 privind indicarea, prin etichetare și informații standard despre produs, a consumului de energie și de alte resurse al produselor cu impact energetic²³. Această lege stabilește cadrul de reglementare a unor măsuri naționale privind etichetarea și informațiile standard despre produse cu impact energetic, destinate utilizatorilor finali, în special privind consumul de energie și, după caz, al altor resurse esențiale utilizării, precum și informațiile suplimentare despre produse cu impact energetic.
- **Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului cu privire la etichetarea pneurilor nr. 685 din 11.07.2018 (în vigoare 10.02.2019)** -transpune Regulamentul 1222/2009/CE al Parlamentului European și al Consiliului din 25 noiembrie 2009 privind etichetarea pneurilor în ceea ce privește eficiența consumului de combustibil și alți parametri esențiali, versiunea consolidată care inserează modificările introduse prin Regulamentul (UE) nr.1235/2011 al Comisiei din 29 noiembrie 2011²⁴ și transpune art.8 și partea C, anexa II din Regulamentul 661/2009/CE al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iulie 2009 privind cerințele de omologare de tip pentru siguranța generală a autovehiculelor, a remorcilor acestora, precum și a sistemelor, componentelor și unităților tehnice separate care le sunt destinate.²⁵
- **Legea Nr. 151 din 17-07-2014 privind cerințele în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic** - transpune Directiva 2009/125/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 octombrie 2009 de instituire a unui cadru pentru stabilirea cerințelor în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic.²⁶ Prezenta lege instituie cadrul legislativ privind cerințele în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic în scop de asigurare a liberei circulații a acestor produse pe piața internă. Legea stabilește cerințe pentru produsele cu impact energetic introduse pe piață și/sau puse în funcțiune, contribuind astfel la dezvoltarea durabilă, creșterea eficienței energetice și a nivelului de protecție a mediului, precum și la sporirea securității furnizării energiei.
- **Hotărârea Guvernului Nr. 750 din 13.06.2016 pentru aprobarea regulamentelor privind cerințele în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic.** Regulamentul cu privire la cerințele de proiectare ecologică pentru lămpi de uz casnic non direcționale, conform anexei nr. 1; Regulamentul cu privire la cerințele de proiectare ecologică aplicabile lămpilor fluorescente fără balast încorporat, lămpilor cu descărcare de intensitate ridicată, precum și balasturilor și corpurilor de iluminat compatibile cu aceste lămpi, conform anexei nr.2; Regulamentul cu privire la cerințele de proiectare ecologică pentru lămpile direcționale, lămpile cu diode electroluminiscente și echipamentele

²³ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 153 din 18 iunie 2010

²⁴ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 342 din 22 decembrie 2009

²⁵ Versiunea consolidată care inserează modificările introduse prin Regulamentul (UE) 2016/1004 al Comisiei din 22 iunie 2016, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 200 din 31 iulie 2009.

²⁶ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr.L 285 din 31 octombrie 2009.

aferente, conform anexei nr.3; Regulamentul cu privire la cerințele de proiectare ecologică aplicabile motoarelor electrice, conform anexei nr.4; Regulamentul cu privire la cerințele de proiectare ecologică pentru pompele de apă, conform anexei nr.5; Regulamentul cu privire la cerințele de proiectare ecologică aplicabile mașinilor de spălat vase de uz casnic, conform anexei nr.6; Regulamentul cu privire la cerințele de proiectare ecologică aplicabile mașinilor de spălat rufe de uz casnic, conform anexei nr.7; Regulamentul cu privire la cerințele de proiectare ecologică aplicabile uscătoarelor de rufe de uz casnic cu tambur, conform anexei nr.8; Regulamentul cu privire la cerințele de proiectare ecologică pentru aspiratoare, conform anexei nr.9; Regulamentul cu privire la cerințele de proiectare ecologică pentru aparatele de climatizare și ventilatoarele de confort, conform anexei nr.10; Regulamentul cu privire la cerințele de proiectare ecologică pentru ventilatoarele acționate de motoare cu o putere la intrare între 125 W și 500 kW, conform anexei nr.11.

- ***Legea nr. 115 din 9 iunie 2005 cu privire la producția agroalimentară ecologică*** - reglementează raporturile sociale ce țin de obținerea de produse agroalimentare ecologice fără utilizarea substanțelor chimice de sinteză, precum și comercializarea produselor ecologice de origine vegetală și animală, și anume: a) produselor primare neprocesate; b) produselor procesate, destinate consumului uman, preparate din unul sau mai multe ingrediente de origine vegetală sau animală; c) furajelor și materiilor prime care nu sunt cuprinse la lit. a).
- ***Hotărârea Guvernului Nr. 1078 din 22.09.2008 cu privire la aprobarea Reglementării tehnice „Producția agroalimentară ecologică și etichetarea produselor agroalimentare ecologice”***- transpune parțial Regulamentul (CE) nr. 834/2007 al Consiliului din 28 iunie 2007 privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice, precum și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 2092/91.²⁷ Prezenta Reglementare tehnică stabilește cerințe aplicabile producției agroalimentare ecologice: a) la toate etapele de producție, procesare și comercializare a produselor ecologice și de control al acestora; b) la utilizarea în etichetare și în publicitate a indicațiilor aplicabile producției ecologice.
- ***Legea nr. 420 din 22 decembrie 2006 privind activitatea de reglementare tehnică***. Prezenta lege are drept scop consolidarea funcționării pieței interne prin eliminarea barierelor tehnice din calea comerțului și prin implementarea obligațiilor Republicii Moldova, inclusiv față de Organizația Mondială a Comerțului și Uniunea Europeană, precum și asigurarea condițiilor pentru introducerea pe piață a unor produse sigure, care să favorizeze o piață concurențială. Pentru atingerea scopurilor menționate mai devreme, legea stabilește cerințele generale privind conținutul și modul de elaborare, aprobare și aplicare a reglementărilor tehnice în domeniul comercializării produselor, precum și atribuțiile autorităților de reglementare ce țin de asigurarea transparenței procesului de reglementare în vederea apărării intereselor publice pe piața internă.
- ***Legea nr. 235/2011 privind activitățile de acreditare și de evaluare a conformității*** - stabilește cadrul legal pentru activitatea de acreditare a organismelor de evaluare a conformității, realizată cu titlu obligatoriu sau voluntar, pentru punerea la dispoziție a produselor pe piață și pentru activitatea de evaluare a conformității, indiferent de faptul că această evaluare este obligatorie sau nu la produsele introduse pe piață și/sau utilizate în Republica Moldova.
- ***Legea nr. 7/2016 privind supravegherea pieței în ceea ce privește comercializarea produselor nealimentare*** –adoptată în vederea creării cadrului legal necesar pentru

²⁷ Publicat în JO L 189, 20.07.2007, pag. 123.

aplicarea prevederilor capitolelor I și III din Regulamentul (CE) nr.765/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 9 iulie 2008 de stabilire a cerințelor de acreditare și de supraveghere a pieței în ceea ce privește comercializarea produselor și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 339/93. Prezenta lege stabilește cadrul legal pentru supravegherea pieței în ceea ce privește produsele nealimentare pentru a asigura că respectivele produse îndeplinesc cerințele esențiale care oferă un nivel înalt de protecție a intereselor publice, precum sănătatea și siguranța în general, sănătatea și siguranța la locul de muncă, protecția consumatorilor, protecția mediului și securitatea.

3.2. Desemnarea Organismului competent pentru Eco-etichetare în Republica Moldova

În identificarea autorității competente pentru emiterea etichetei ecologice, este necesar să se studieze experiența internațională în acest sens. Deci, fiecare stat din Spațiul Economic European desemnează o autoritate / organism competent, o organizație independentă și imparțială care aplică sistemul de etichetare ecologică al UE la nivel național. Organismele competente joacă un rol central în activitatea sistemului de etichetare ecologică al UE și reprezintă primul punct de contact pentru solicitanți. În mod specific, aceștia evaluează cererile și acordă eticheta ecologică UE produselor/serviciilor care îndeplinesc criteriile stabilite. De fapt, aceștia sunt responsabili să se asigure că verificările sunt efectuate într-un mod consecvent, neutru și fiabil de către o parte independentă de operatorul supus verificării, pe baza standardelor și procedurilor internaționale, europene sau naționale pentru organismele care operează sistemul de certificare a produsul²⁸.

Tabelul nr. 1 oferă câteva exemple de organisme competente din mai multe țări ale UE:

Nr.	Statele membre ale Spațiului Economic European (SEE)	Autoritate competentă în domeniul etichetării ecologice UE
1.	Germania	În Germania, sistemul de certificare este gestionat de Umweltbundesamt (UBA; Agenția Federală de mediu) și de RAL gGmbH în calitate de autoritate competentă. Acest organism independent verifică dacă produsele și serviciile care sunt marcate cu eticheta ecologică a UE respectă criterii stricte legate de mediu și de utilizare. Pentru a face acest lucru, sunt luate în considerare toate etapele ciclului de viață al unui produs, de la fabricație la utilizare până la eliminare. ²⁹
2.	Italia	În Italia, organismul competent pentru punerea în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 66/2010 privind eticheta ecologică este Departamentul Eco etichetare Italia a Comitetului pentru etichetare

²⁸ <https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/faq.html>

²⁹ www.eu-ecolabel.de

		Ecologică și Eco audit, în cadrul Ministerului Mediului. ³⁰ Acest departament este format dintr-un președinte și șase membri numiți prin decret al Ministrului Mediului și Protecției teritoriului și Mării pentru o perioadă de 3 ani. Președintele poate fi desemnat de Ministrul Mediului sau de Ministrul Dezvoltării Economice, în timp ce doi membri sunt numiți de Ministrul Mediului, doi sunt desemnați de Ministrul Dezvoltării Economice, unul de ministrul Economiei și Finanțelor și unul de ministrul Sănătății.
3.	Polonia	În Polonia, organismul competent în domeniul etichetării ecologice UE este un centru polonez pentru testare și certificare, cu statut de organism notificat cu numărul 1434, recunoscut de Comisia Europeană în domeniul al directivelor dispozitivului medical și Regulamentului 305/2011 al Parlamentului European și al Consiliului. ³¹
4.	Danemarca	În Danemarca autoritatea competentă este Organizația non-profit ”Etichetarea ecologică Danemarca” ³² . Aceasta organizație oferă servicii de certificare pentru utilizarea etichetei ecologice UE. Potrivit statului acesteia, veniturile încasate sunt utilizate pentru a procesa cererile și a gestiona certificările - și pentru a crește oferta și cererea de produse și servicii etichetate ecologic, pentru a reduce astfel impactul negativ asupra mediului în beneficiul oamenilor, al mediului și al resurselor Pământului.
5.	România	Autoritatea competentă pentru acordarea etichetei UE ecologice în România este Ministerul Mediului. Pe lângă Ministerul Mediului funcționează Comisia pentru eticheta UE ecologica) ca organ consultativ cu rol în evaluarea dosarului necesar pentru acordarea etichetei ecologice. ³³ Structura Comisiei pentru eticheta UE ecologica: • trei reprezentanți ai Ministerului Mediului și Pădurilor, • un reprezentant al Ministerului Economiei, Comerțului și Mediului de Afaceri, • un reprezentant al Ministerului Dezvoltării Regionale și Turismului, • un reprezentant al Agenției Naționale pentru Protecția Mediului, • un reprezentant al Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor, • un reprezentant al Gărzii Naționale de Mediu, • trei reprezentanți ai institutelor de cercetare din domeniul protecției mediului,

³⁰ <https://www.minambiente.it/pagina/ecolabel-ue>

³¹ <https://www.pcbc.gov.pl/>

³² <https://www.ecolabel.dk/en/become-certified/what-does-it-cost/eu-ecolabel>

³³ <http://www.mmediu.ro/>

	• doi reprezentanți ai patronatelor, doi reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale din domeniul protecției mediului •

Din experiența țărilor Spațiului Economic European, constatăm faptul că, autoritățile competente de punere în aplicare a sistemului de etichetare ecologică a UE la nivel național fac parte atât din domeniul public cât și din domeniul privat.

În ceea ce privește identificarea potențialei autorități competente în domeniul etichetării ecologice pe teritoriul Republicii Moldova, se poate de analizat următoarele alternative:

- Alternativa nr.1 - organism competent din sectorul privat

Una dintre alternative ar fi ca produsele și serviciile să fie etichetate ecologic de către un organism de inspecție și certificare acreditat de Centrul Național de Acreditare din Republica Moldova, ținând cont de SM SR EN ISO / CEI 17065: 2013, standard ce stabilește condițiile pentru organismele de certificare. Centrul Național de Acreditare, cu denumirea prescurtată „MOLDAC”, asigură un proces de luare a deciziilor independent, obiectiv și imparțial, fiind responsabil de deciziile sale privind acordarea, respingerea, menținerea, extinderea, suspendarea și retragerea acreditării. MOLDAC își desfășoară activitatea în conformitate cu prevederile Constituției Republicii Moldova, actelor legislative, decretelor Președintelui Republicii Moldova, ordonanțelor, actelor de reglementare guvernamentale și dispozițiilor, tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, precum și cu prevederile Regulamentului privind organizarea și funcționarea instituției publice „Centrul Național de Acreditare a Republicii Moldova” (MOLDAC), aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 77 din 25 ianuarie 2013³⁴.

MOLDAC își organizează activitatea și funcționează astfel încât să respecte Legea nr.235 din 1 decembrie 2011 privind activitățile de acreditare și evaluare a conformității, standard de referință SM SR EN ISO / CEI 17011 „Evaluarea conformității. Cerințe generale pentru organismul de acreditare care asigură acreditarea instituțiilor de evaluare a conformității”, documente ale organizațiilor europene și internaționale de acreditare (EA, ILAC, IAF), care stau la baza acordurilor pentru recunoașterea reciprocă a acreditațiilor și a rezultatelor evaluării conformității la nivel european și internațional. La 30.10.2018, Centrul Național de Acreditare MOLDAC a aprobat cerințele specifice pentru acreditarea instituțiilor de certificare a produselor ecologice³⁵. Conform acestor cerințe:

- **Potrivit Legii Nr. 235 privind activitățile de acreditare și de evaluare a conformității din 01.12.2011**,³⁶ Centrul Național de Acreditare, acreditează organisme de evaluare a conformității în baza standardelor de referință și emite certificate de acreditare, indiferent de faptul că evaluarea conformității se efectuează cu titlu obligatoriu sau voluntar.

³⁴ <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=346574>

³⁵ <https://acreditare.md/public/files/instructiuni/CS-OCprec-01-ed-2-site.pdf>

³⁶ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=91981&lang=ro

Totodată, MOLDAC se conformează permanent standardului de referință, documentelor europene și internaționale privind funcționarea organismului de acreditare.

- În procesul activității sale, Centrul Național de Acreditare asigură utilizarea și implementarea documentelor organizațiilor europene și internaționale de specialitate, care stabilesc criteriile generale și reguli în domeniul acreditării și evaluării conformității. Astfel spre exemplu organismele de certificare pentru etichetarea produselor agroalimentare ecologice sunt acreditate ținând cont de SM SR EN ISO / CEI 17065: 2013- cerințe pentru organisme care certifică produse, procese și servicii.
- Evaluarea competenței unui organism de evaluare a conformității implică evaluarea competenței tuturor activităților desfășurate de acest organism, inclusiv a competenței personalului, a validității metodologiei de evaluare a conformității și a validității rezultatelor evaluării conformității, conform standardelor de referință și cerințelor din documentele organizațiilor europene și ale organizațiilor internaționale de specialitate.
- Decizia de acreditare se adoptă în cazul în care organismul de evaluare a conformității solicitant este conform criteriilor de acreditare. În baza deciziei de acreditare, solicitantului i se eliberează certificat de acreditare pe un termen prevăzut în standardul de referință, cu înscrierea lui în Registrul organismelor de evaluare a conformității acreditate. Domeniul de acreditare aprobat de Centrul Național de Acreditare este parte integrantă a certificatului de acreditare.
- Centrul Național de Acreditare³⁷ supraveghează organismele de evaluare a conformității pentru care a emis certificat de acreditare. Supravegherea se efectuează pentru monitorizarea îndeplinirii continue a cerințelor de acreditare de către organismele de evaluare a conformității acreditate. Confirmarea valabilității acreditării se aprobă prin decizie de menținere a acreditării, emisă de Centrul Național de Acreditare, luând-se în considerare rezultatele pozitive ale evaluărilor de supraveghere.
- În cazul în care se constată că un organism de evaluare a conformității care a primit certificat de acreditare nu mai este competent să realizeze o activitate specifică de evaluare a conformității și nu se conformează criteriilor de acreditare stabilite în standardul de referință aplicabil, Centrul Național de Acreditare întreprinde toate măsurile adecvate pentru restricționarea, suspendarea sau retragerea certificatului de acreditare al acestuia.

Dacă e să facem o analiză comparativă a cerințelor de conformitate pentru Organismul competent de certificare UE stipulate în Anexa V la Regulamentul (CE) nr. 66/2010³⁸ și cerințele generale pe care trebuie să le îndeplinească organismele de certificare a produse, procese și servicii pentru acordarea de certificare, precizate în SM SR EN ISO/ CEI 17065:2013³⁹ identificăm mai multe similitudini al acestora :

Nr.	Criteriu	Organizația UE	Organizația Republicii Moldova
1.	Independența și imparțialitatea organismului competent	Organismul competent este independent de organizație sau de	Organismul competent trebuie să descrie în detaliu toate activitățile pe care le desfășoară și, dacă este relevant, cele pe care organizația-mamă le desfășoară și

³⁷ Hotărârea Guvernului Nr. 77 din 25.01.2013 privind reorganizarea Întreprinderii de Stat „Centrul de Acreditare în domeniul Evaluării Conformității Produselor”

³⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010R0066&from=NL>

³⁹ http://www.acreditare.md/public/files/docemente_de_referinta/4-DR-OCpr-04-17065-ed-2.pdf

		produsul pe care îl evaluează.	care sunt susceptibile de a fi incompatibile cu activitatea de certificare. Activitățile incompatibile sunt acele activități considerate a afecta sau a crea condițiile prealabile pentru a afecta independența și / sau imparțialitatea organismului în procesul de certificare.
2.	Organisme conexe, sucursale, subcontractanți.	Organismele competente se asigură că activitățile filialelor sau ale subcontractanților nu afectează confidențialitatea, obiectivitatea și imparțialitatea activităților lor de evaluare a conformității.	Organismele competente trebuie să analizeze și să demonstreze MOLDAC modul în care desfășoară activitatea de certificare și orice alte activități care decurg din relația cu organismele asociate, pentru a stabili posibilitățile de conflict de interese. Organismele competente trebuie să identifice activitățile care, dacă nu sunt controlate corespunzător, pot afecta confidențialitatea, obiectivitatea sau imparțialitatea, trebuie să elimine conflictul de interese, excluzând sau minimizând astfel de riscuri. Organismele competente trebuie să permită MOLDAC să evalueze organismele asociate pentru a se asigura că nu există niciun risc pentru imparțialitate. Dacă este identificat un risc pentru imparțialitate, autoritățile competente trebuie să poată demonstra cum să elimine sau să minimizeze un astfel de risc. Riscurile identificate pentru imparțialitate trebuie documentate.
3.	Confidențialitate	Organismul competent care a acordat eticheta ecologică UE produsului nu trebuie să dezvăluie sau să utilizeze în niciun scop informațiile la care a obținut acces în cursul evaluării conformității.	Organismul competent trebuie să prezinte MOLDAC dovezi că s-au asigurat că tot personalul lor, comitetele și organismul de evaluare a conformității subcontractat implicat în evaluarea respectivă respectă cerințele de confidențialitate.
4.	Personalul organismului competent	Organismele competente și personalul acestora desfășoară activități de evaluare a conformității la cel mai înalt grad de integritate profesională și competența tehnică necesară în domeniul specific	Organismele competente trebuie să dețină toate dovezile și înregistrările (dosarele) relevante pentru a demonstra competența fiecărui angajat (personal operațional sau managerial) în legătură cu activitatea de certificare pe care o desfășoară și anume păstrarea actualizată a evidenței identității, profesionalism, calificare, monitorizare a performanței, autoritate în cadrul organismului competent etc.
5.	Supraveghere	Organismul competent verifică, în ceea ce	Organismul competent efectuează evaluarea în scopul supravegherii în

	privește produsele pentru care a acordat eticheta ecologică UE, dacă produsul respectă criteriile de etichetare ecologică UE.	cazurile în care este prevăzută de sistem. Organismul competent pregătește un program anual de supraveghere a cărui implementare este sub responsabilitatea sa. Supravegherea trebuie stabilită și trebuie să includă activități de supraveghere periodice pentru a asigura validitatea continuă a demonstrării conformității cu cerințele legate de produs, proces sau serviciu, supravegherea regulată a produselor etichetate.

În lumina celor expuse mai devreme, evidențiem faptul că în Republica Moldova sistemul instituțional în domeniul acreditării organismelor de certificare pentru procese, servicii și produse inclusiv ecologice constituie acea permisă necesară pentru crearea și dezvoltarea în continuare a unui mecanism de etichetate ecologică similar celui european.

Alternativa nr. 2 - organism competent din cadrul ministerelor guvernamentale

În ceea ce privește autoritatea competentă în domeniul etichetării ecologice pe teritoriul Republicii Moldova, aceasta ar putea fi **Agenția de Mediu**, autoritatea administrativă subordonată Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, responsabilă de implementarea politicii statului în domeniul protecției mediului, creată în baza Hotărârii Guvernului nr. 549 din 13.06.2018 cu privire la constituirea, organizarea și funcționarea Agenției de Mediu.

La momentul actual, Agenția de mediu deja este responsabilă pentru reglementarea și autorizarea activităților cu impact asupra mediului, eliberând persoanelor fizice și juridice acte permise pentru practicarea activităților de întreprinzător cu impact asupra mediului (autorizații, acorduri de mediu, permise, certificate, notificări, avize și coordonări), prevăzute în Nomenclatorul actelor permise, aprobat prin Legea nr. 160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător.

Totodată, constatăm că scopul etichetării ecologice se încadrează în mod perfect în misiunea Agenției de Mediu, care constă în acționarea întru asigurarea populației Republicii Moldova cu un mediu mai sănătos, mai bun și mai durabil.

2. Marca națională „Agricultura Ecologică - Republica Moldova”

Conform prevederilor stipulate în *Legea nr. 115 cu privire la producție agroalimentară ecologică din 9 iunie 2005*⁴⁰, produselor agroalimentare ce au fost supuse procedurilor de inspecție și certificare pe tot parcursul ciclului de producție de către organismele de inspecție și certificare, autorizate de autoritatea competentă în baza acreditării acordate de organismul național de acreditare, li se aplică marca națională „Agricultura Ecologică – Republica Moldova. Potrivit

⁴⁰ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115169&lang=ro

regulamentului privind utilizarea mărcii naționale „Agricultura Ecologică – Republica Moldova”, aprobat prin **Hotărârea Guvernului Nr. 884 din 22-10-2014**, marca națională este un semn oficial, care confirmă faptul că procesul de producție este controlat de organismele de inspecție și certificare și garantează că produsul este obținut conform exigențelor și principiilor agriculturii ecologice.

Dreptul de utilizare a mărcii naționale „Agricultura Ecologică – Republica Moldova” se acordă gratuit agenților economici care produc, procesează, exportă și/sau comercializează produse agroalimentare ecologice, înregistrați de către organul competent, în vederea oferirii consumatorilor a garanției precum că produsul ce poartă marca națională este obținut conform prevederilor stipulate în **Legea nr.115 din 9 iunie 2005 cu privire la producția agroalimentară ecologică** și prevederilor Reglementării tehnice „Producția agroalimentară ecologică și etichetarea produselor agroalimentare ecologice”, aprobată prin **Hotărârea Guvernului nr.1078 din 22 septembrie 2008**.

Conform prevederilor **Legii nr. 115 din 9 iunie 2005 cu privire la producția agroalimentară ecologică** se interzice utilizarea mărcii naționale „Agricultura ecologică – Republica Moldova”:

- 1) în perioada de conversiune la producția agroalimentară ecologică;
- 2) la produsele ce conțin organisme modificate genetic și derivatele lor;
- 3) până la obținerea certificatului de conformitate a produsului ecologic.

Producția agroalimentară ecologică este certificată de un organism de inspecție și certificare acreditat de către Centrul Național de Acreditare al Republicii Moldova, ținând cont de SM SR EN ISO / CEI 17065: 2013, un standard de stabilire a cerințelor față de organismele de certificare. Cu toate acestea, certificatele de conformitate emise de organismele naționale de inspecție și certificare pentru produsele agroalimentare ecologice nu sunt recunoscute în Uniunea Europeană.⁴¹ Astfel, datorită existenței divergențelor dintre legislația națională cu cea a Uniunii Europene, Republica Moldova nu este recunoscută de Uniunea Europeană ca țară terță cu legislație corespunzătoare, astfel, cum este prevăzut în art. 33 al Regulamentului (CE) nr. 834/2007⁴² privind producție ecologică și etichetarea produselor ecologice: *”produsele ecologice importate în Comunitatea Europeană ar trebui să poată fi introduse pe piața comunitară ca produse ecologice, atunci când sunt realizate în conformitate cu normele aplicabile producției și respectă măsurile de control conforme sau echivalente celor prevăzute de legislația comunitară. De asemenea, produsele importate într-un regim echivalent ar trebui să aibă un certificat eliberat de către autoritatea competentă sau autoritatea sau organismul de control recunoscute din țara terță în cauză.”*

În acest context o bună parte din agenții economici autohtoni, îndeosebi cei interesați în exportul produselor agroalimentare ”ecologice”, certifică producția agroalimentară ecologică, contractând organisme de control internaționale, potrivit standardelor europene.⁴³ Partea negativă este că această certificare nu este recunoscută pe teritoriul Republicii Moldova și agenții economici nu pot beneficia de subvenții din partea statului. Pe de altă parte, agenții economici a căror produse agroalimentare sunt certificate de către organismele de control naționale, nu corespund standardelor Uniunii Europene și nu sunt în drept de a exporta produsele cu mențiunea ”ecologic” pe piața UE.

⁴¹ Analiza impactului de reglementare (AIR) efectuată asupra Proiectului Legii privind producție agroalimentară ecologică și etichetarea produselor ecologice https://particip.gov.md/public/documente/151/ro_7095_AIR-20.02.2020.docx

⁴² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007R0834&from=EN>

⁴³ Analiza impactului de reglementare (AIR) efectuată asupra Proiectului Legii privind producție agroalimentară ecologică și etichetarea produselor ecologice https://particip.gov.md/public/documente/151/ro_7095_AIR-20.02.2020.docx

În vederea recunoașterii la nivel european a certificatelor de conformitate emise de organismele naționale de inspecție și certificare pentru produsele agroalimentare ecologice, pentru început este important de asigurat nu doar un sistem de producție potrivit standardele europene, dar și a unui sistem eficient de control care să asigure conformitatea produselor ”ecologice”. Procesul de recunoaștere se inițiază odată cu depunerea cererii de către autoritățile naționale către Comisia UE, astfel cum se prevede la articolul 33 din Regulamentul (CE) nr. 834/2007 privind produsele organice și etichetarea Produse organice. În acest caz, certificatele de conformitate emise de organismele naționale de inspecție și certificare pentru utilizarea etichetelor ecologice vor fi recunoscute de Uniunea Europeană.

În conformitate cu articolul 33 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 834/2007: „un produs importat dintr-o țară terță poate fi introdus pe piața comunitară în următoarele condiții:

- a) produsul a fost produs în conformitate cu reglementările aplicabile produselor similare cu cele menționate la titlurile III și IV din Regulamentul (CE) nr. 834/2007;
- b) operatorii au fost supuși unor măsuri de control echivalente în eficiență cu cele menționate în titlul V, iar aceste măsuri de control sunt puse în aplicare în mod continuu și eficient
- c) operatorii din toate etapele de producție, pregătire și distribuție din țara terță și-au prezentat activitățile la un sistem de control recunoscut în conformitate cu alineatul (2) sau la o autoritate de control sau un organism de control recunoscut în conformitate cu alineatul (3);
- d) produsul este acoperit de un certificat de inspecție emis de autoritățile competente, autoritățile de control sau organismele de control din țara terță recunoscut în conformitate cu alineatul (2) sau de o autoritate de control sau organism de control recunoscut în conformitate cu alineatul (3) , care confirmă faptul că produsul îndeplinește condițiile stabilite în acest alineat.

În conformitate cu procedura menționată la articolele 5 și 7 din Decizia 1999/468 / CE⁴⁴, Comisia recunoaște țările terțe al căror sistem de producție respectă principiile și normele echivalente cu cele prevăzute în titlurile II, III și IV și al căror control măsurile au o eficacitate echivalentă cu cele prevăzute în titlul V și stabilesc o listă a acestor țări. Atunci când se examinează cererile de recunoaștere, Comisia invită țara terță să furnizeze toate informațiile necesare. Comisia poate încredința experților sarcina de a examina la fața locului regulile de producție și măsurile de control ale țării terțe în cauză. Până la 31 martie a fiecărui an, țările terțe recunoscute transmit Comisiei un raport anual concis privind punerea în aplicare a măsurilor de control stabilite în țările terțe. Pe baza informațiilor incluse în aceste rapoarte anuale, Comisia, asistată de statele membre, asigură supravegherea adecvată a țărilor terțe recunoscute, revizuiind periodic recunoașterea acestora. Natura supravegherii se stabilește pe baza unei evaluări a riscului de apariție a neregulilor sau a încălcării dispozițiilor Regulamentului (CE) nr. 834/2007.

⁴⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:31999D0468&from=RO>

Un prim pas întreprins la nivel național în vederea alinierii legislației naționale la aquis-ul Comunitar constă în elaborarea proiectului de lege privind producție agroalimentară ecologică și etichetarea produselor ecologice⁴⁵. Prin proiectul de lege au fost transpuse prevederile *Regulamentului (UE) 2018/848 al Parlamentului European și al Consiliului din 30 mai 2018 privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice*⁴⁶, fapt ce va permite ulterior inițierea procesului de recunoaștere a Republicii Moldova ca țară terță cu legislație corespunzătoare. De asemenea, odată cu armonizarea legislației naționale la cea a UE, organismele de certificare care sunt recunoscute de către Comisia Europeană să activeze în țări terțe, vor putea să solicite recunoașterea de către Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului. Astfel și agenții economici acreditați de organisme internaționale de certificare vor putea accesa subvențiile naționale.

3. Recunoașterea produselor naționale etichetate ecologic în spațiul Spațiu Economic European

În acest moment, orice produs sau serviciu care este furnizat pentru distribuție, consum sau utilizare pe piața Spațiului Economic European poate primi eticheta ecologică, indiferent de originea produsului. Regulamentul privind eticheta ecologică a UE permite fabricanților, producătorilor și comercianților cu amănuntul care provin din țări non-europene să solicite ca produsele lor să primească eticheta ecologică UE, cu condiția să îndeplinească criteriile pentru grupul lor de produse respective. Cererea poate fi făcută prin intermediul organismului competent al țării în care produsele sunt fabricate (dacă se află în SEE) sau vor fi vândute (dacă se află în afara SEE)⁴⁷.

Dacă analizăm aspectul recunoașterii produselor naționale etichetate ecologic, în spațiul Uniunii Europene, identificăm mai multe opțiuni:

O primă opțiune ar fi ca operatorii economici ai Republicii Moldova ar apela la autoritățile și organismele de control, recunoscute de către Comisia UE, competente să efectueze controale și să emită certificate în țări terțe. Însă în practică s-a dovedit că această opțiune nu este una avantajoasă pentru Republica Moldova. Confirmare o găsim în Analiza impactului de reglementare (AIR) efectuată asupra Proiectului Legii privind producția agroalimentară ecologică și etichetarea produselor ecologice, potrivit căruia, la moment, sunt agenții economici care certifică producția agroalimentară ecologică în conformitate cu standardul care este echivalent cu standardul Uniunii Europene, Cu toate acestea, din cauza lipsei legislației naționale armonizate cu cea a UE, aceste certificate nu sunt recunoscute pe teritoriul Republicii Moldova. Organismele de Control de asemenea fiind echivalente și respectiv Organismele de Control și agenții economici nu se pot integra în sistemul național care nu este conform legislației Uniunii Europene. Totodată, s-a dovedit că organele de control recunoscute ca echivalente, nu raportează autorității competente referitor la activitățile lor. Aceasta de asemeni a avut un impact important asupra evoluției datelor

⁴⁵ https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/proiectul_470.pdf

⁴⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R0848&from=RO>

⁴⁷ <https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/faq.html>

prezentate provocând prejudicii de imagine asupra întregului sector de agricultură ecologică prin faptul că Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului nu are informație în timp util cu privire la cantitățile de produse certificate, nr. de operatori certificați, neconformitățile identificate la nivelul Comisiei Uniunii Europene.

O altă opțiune în contextul promovării informării consumatorului și consolidării etichetării ecologice ca instrument de promovare a consumului durabil, ar fi ca în situațiile în care eticheta ecologică națională și cea a Uniunii Europene au criterii pentru un anumit grup de produse, solicitanții să solicite și să primească ambele etichete. Trebuie menționat faptul că, în conformitate cu articolul 11 din Regulamentul 66/2010 privind eticheta ecologică a UE, sistemul național de etichetă ecologică ar trebui să furnizeze dovezi că criteriile naționale existente sunt la fel de stricte precum criteriile de etichetare ecologică ale UE sau, alternativ, să le revizuiască sau să le modifice pentru a își aliniaza criteriile cu cele ale deciziei UE privind eticheta ecologică pentru a se asigura că acestea sunt cel puțin la fel de stricte precum cele adoptate de eticheta ecologică a UE. Această alternativă ar semnifica că la nivel național, producătorul ar beneficia de celebritatea locală a etichetei naționale și de dimensiunea europeană a etichetei UE, iar în vânzarea produselor sale în alte state membre (unde eticheta sa națională este în general mai puțin cunoscută) ar beneficia de eticheta UE. Ambele etichete care apar cot la cot ar consolida conștientizarea consumatorilor cu privire la ambele sigle și ambele sisteme ar fi consolidate. Pentru a încuraja utilizarea ambelor etichete, structurile taxelor ar trebui adaptate astfel încât solicitantul care dorește ambele etichete să beneficieze de o reducere corespunzătoare. De exemplu, i s-ar putea permite să deducă din taxele sale pentru o etichetă prețul pe care îl plătește pentru cealaltă. Consecințele financiare (atât pozitive, cât și negative, pe termen scurt și lung) ale acestui lucru ar trebui examinate cu atenție, precum și o serie de proceduri pentru soluționarea posibilelor complicații.

În lumina celor expuse, conchidem faptul că Considerentul 15 din Regulamentul 66/2010 evidențiază beneficiile unei abordări armonizate de acordare a unei etichete de mediu produselor comercializate în UE. Acesta stabilește că, pentru a facilita comercializarea produselor care poartă etichete de mediu la nivel național și comunitar, pentru a limita activitatea suplimentară pentru companii, în special pentru IMM-uri, și pentru a evita confuzia consumatorilor, este, de asemenea, necesar să se sporească coerența și să se promoveze armonizarea între schema ecologică a UE și schemele naționale de etichetare ecologică din Comunitate.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

În urma analizei mult aspectuale asupra sistemului de etichetare ecologică atât la nivel național cât și la nivel internațional, considerăm că beneficiile etichetării ecologice sunt indispensabile în contextul unei dezvoltări durabile. La ora actuală, legislația Republicii Moldova nu transpune reglementările Regulamentului Parlamentului European și al Consiliului (CE) nr. 66/2010 din 25 noiembrie 2009 privind eticheta UE ecologică. Dezavantajele lipsei unui mecanism legal de etichetare ecologică la nivel național sunt :

- a) crearea unui impediment la promovarea produselor care au un impact mai redus asupra mediului;
- b) imposibilitatea informării corecte a consumatorilor din Republica Moldova cu privire la caracteristicile ecologice ale produselor care se comercializează pe piață;
- c) imposibilitatea atestării că produsul sau serviciul respectiv corespunde unor standarde ecologice;
- d) imposibilitatea creșterii competitivității produselor (eticheta ecologică oferă produselor un avantaj competitiv pe piață și permite dezvoltarea pieței de desfacerea acestor produse);
- e) imposibilitatea participării la programele naționale de sprijin și dezvoltare a afacerilor ecologice;
- f) imposibilitatea monitorizării indirectă a respectării normelor de mediu și a cerințelor care stau la baza utilizării etichetării ecologice;
- g) imposibilitatea recunoașterii produselor ecologice la nivel internațional, ceea ce diminuează competitivitatea întreprinderii;
- h) lipsa unui organism competent, capabil să realizeze toate sarcinile de evaluare a conformității produselor /serviciilor etichetate ecologic, etc.

Reiterăm faptul că necesitatea instituirii și reglementării la nivel național a unui sistem de etichetare ecologică reiese nu doar din obligația armonizării legislației naționale cu cea a Uniunii Europene, dar și de atingere a obiectivului de integrare a principiilor de protecție a mediului, dezvoltare durabilă și dezvoltare economică verde, de adaptare la schimbările climatice în toate sectoarele economiei naționale.

În baza cercetărilor efectuate și concluziilor formulate și în scopul dezvoltării cadrului legislativ în domeniul etichetării ecologice, considerăm binevenite următoarele recomandări:

- elaborarea a proiectului de hotărâre guvernamentală pentru aprobarea regulamentului privind sistemul de etichetare ecologică, care să reglementeze în mod clar și concis procedura de etichetare ecologică pe teritoriul Republicii Moldova, ținând cont de legislația Uniunii Europene. Deci, reglementarea legislativă la nivel național a sistemului de etichetare ecologică va fi realizată prin transpunerea dispozițiilor Regulamentului (CE) nr. 66/2010. Regulamentul tehnic stabilește cerințele pentru atribuirea și aplicarea etichetării voluntare de mediu în Moldova și reglementează procedura de elaborare și revizuire a criteriilor de mediu
- efectuarea unui cercetări de piață pentru a identifica lista prioritara de produse și servicii pentru care va fi necesar de transpus reglementările tehnice conform criteriilor pentru evaluarea și acordarea certificatului ecologic.
- elaborarea unui ghid privind criteriile aplicabile etichetei ecologice naționale. Acest ghid va reflecta următoarele aspecte: 1) cerințele de mediu pe care trebuie să le îndeplinească un produs pentru a purta eticheta ecologică; 2) valabilitatea criteriilor ecologice; 3) limitele

modificărilor permise în producția și compoziția produselor, care sunt permise pe durata valabilității criteriilor de etichetare ecologică; etc.

- sensibilizarea publicului privind beneficiile etichetei ecologice, desfășurarea de cursuri, instruire, seminare relevante pentru a familiariza publicul cu procesul de etichetare ecologică și pentru a asigura participarea experților naționali la instruire .;
- instruirea autorităților publice și a operatorilor economici privind procedura de etichetare ecologică; elaborarea unui plan de formare și consolidare a capacităților, care va include activități de instruire / asistență ale reprezentanților autorităților publice locale / centrale pe eticheta ecologică;
- Pentru a aplica cadrul de reglementare, este necesar să se creeze un mecanism de implementare eficient. Crearea cadrului instituțional este un pas crucial în implementarea cu succes a procesului de etichetare ecologică. Desemnarea organismului competent în acest sens trebuie efectuată pe baza analizei alternativelor identificate la p. 3. 2 Capitolul III.
- Elaborarea unui studiu privind cadrul normativ național din perspectiva sancțiunilor aplicabile la capitolul Protecția mediului (codul privind contravențiile și Codul penal al Moldovei) și necesitatea includerii sancțiunilor aplicabile în situațiile de încălcare a legislației privind etichetarea ecologică. În baza acestui studiu, se va elaborare prevederile legale privind sancționarea contravențională și penală pentru încălcarea legislației în domeniul etichetării ecologice.

Denumire	Statut	Link-uri
Echipamente Frigorifice comerciale	În proces de evaluare	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/423/documents
Computere	În proces de evaluare	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/416/documents
Hârtie reciclabilă și printabilă	În proces de evaluare	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/410/documents
Dispozitive pentru gătit	În proces de evaluare	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/424/documents
Centre de date	În proces de evaluare	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/458/documents
Proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic	În proces de evaluare	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/426/documents
Învelișuri rezistente/dure	În proces de evaluare	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/413/documents
Echipamente de tratare a imaginii	În proces de evaluare	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/460/documents
Cadru comun de nivel(e)	În proces de evaluare	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/412/documents
Produse de papetărie	În proces de evaluare	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/441/documents
Produse financiare cu amănuntul	În proces de evaluare	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/432/documents
Produse cosmetice pentru clătire	În proces de evaluare	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/444/documents
Transport rutier	În proces de evaluare	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/508/documents
Sistem de notare a reparabilității	În proces de evaluare	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/447/documents
Fotovoltaice solare	În proces de evaluare	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/462/documents
Robinete și dușuri	În proces de evaluare	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/464/documents
Televizoare	În proces de evaluare	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/466/documents
Produse igienice absorbante	Finalizat	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/415/documents
Saltele de pat	Finalizat	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/440/documents
Servicii de curățare	Finalizat	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/409/documents
Detergenți	Finalizat	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/411/documents
Soluții de curățare pentru vase	Finalizat	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/425/documents
Servicii de alimentare și Catering	Finalizat	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/433/documents

Denumire	Statut	Link-uri
Încălțăminte	Finalizat	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/434/documents
Mobilă	Finalizat	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/435/documents
Sisteme de încălzire	Finalizat	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/437/documents
Aparate de curățare cu înaltă presiune	Finalizat	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/438/documents
Lubrifianti	Finalizat	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/439/documents
Clădiri pentru birouri	Finalizat	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/408/documents
Vopsele și lacuri	Finalizat	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/461/documents
Menținerea spațiului public	Finalizat	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/443/documents
Iluminat stradal și indicatoare de trafic	Finalizat	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/414/documents
Drumuri	Finalizat	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/445/documents
Robinetărie sanitară	Finalizat	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/431/documents
Amelioratori de sol și substraturi de cultură	Finalizat	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/450/documents
Produse textile	Finalizat	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/467/documents
Servicii de cazare turistică și campinguri	Finalizat	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/451/documents
Transport	Finalizat	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/452/documents
Mașini de spălat și uscătoare de rufe	Finalizat	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/454/documents
Geamuri și Uși	Finalizat	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/455/documents
Pardoseli din lemn	Finalizat	https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau//product-groups/456/documents

Anexa nr.1

Sursa: <https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau/product-groups>

AO EcoContact

Autori:

Iordanca Rodica Iordanov, Director Executiv

Irina Punga, Consultant Programe Drept

Natalia Guranda - Coordonator de Proiect

www.ecocontact.md

email: office@ecocontact.md